

Et tu, Domine, igitur qui hodie in tam glorioso A martyris tui Ecclesiæ tuæ ducis et patroni exitu ab Ægypto secundum magnitudinem brachii tui tam gloriose magnificatus es, equis et ascensoribus in mare projectis, sicut Hebræorum Synagogam tunc, ita et fidelium tuorum Ecclesiam tuam nunc salva semper et libera; ut sit salva et libera per te semper liberata a iugo servitutis et oppressione tribulantis; auxiliante jugiter ipsi ipsius duce speciali et patrono, qui ut ipsam liberaret animam suam posuit, gloriosus martyr tuus Thomas, qui tecum cum gloria venturus est iudicare vivos et mortuos et sæculum per ignem. Amen.

EXPLICIT HOMILIA DE MARTYRE.

Huic vero cantico laudis subsequitur mox longe aliud et alterius modi canticum, canticum mœroris, canticum tribulationis et angustiae: funestum videlicet illud et famosum decreti chirographum, de quo per totam martyris historiam percrebro mentio facta est, continens capitula sedecim.

Quod iuxta superius promissum nostrum, ideo in omnium calce hic postponimus, ut legant sæcula post futura, et hinc cognoscant, quam justa, quam perspicua fuerit gloriosi neomartyris nostri, primo exsillii et postea martyrii causa. Quorum capitulorum hoc est primum. De advocacionibus etc.

CAUSA EXSILII ET MARTYRII

BEATI THOMÆ

MARTYRIS ET PONTIFICIS CANTUARIENSIS.

PRIMUM HOC DAMNAVIT SANCTA ROMANA ECCLESIA SUB
PAPA ALEXANDRO TERTIO.

De advocacione et præsentatione Ecclesiarum si controversia emerit inter laicos, vel inter clericos et laicos, vel inter clericos. in curia domini regis tractetur et terminetur.

SECUNDUM HOC TOLERAVIT.

Ecclesiæ de feodo regis non possunt in perpetuum dari absque assensu et concessione ipsius.

HOC TOLERAVIT.

Clerici relati et accusati de quacunq̄ re, submovit a justitia regis venient in curiam ipsius, responsuri ibidem de hoc, unde videbitur curiæ regis quid sit ibi respondendum, et in curia ecclesiastica, unde videbitur quod sit ibi respondendum; ita quod justitia regis mittet in curiam sanctæ Ecclesiæ ad videndum qua ratione res ibi tractabitur. C Etsi clericus convictus vel confessus fuerit, de cætero non debet eum Ecclesia tueri.

NOTULA 4. HOC DAMNAVIT.

Archiepiscopis, episcopis et personis regni non licet exire de regno absque licentia regis; et si exierint, si regi placuerit, assecrurabunt quod nec in eundo nec in moram faciendo perquirent malum vel damnum regi vel regno.

NOTULA 5. HOC DAMNAVIT.

Excommunicati non debent dare vadium ad remanens, nec præstare juramentum, sed tantum vadium et plegium standi iudicio Ecclesiæ ut absolvantur.

NOTULA 6. HOC TOLERAVIT.

Laici non debent accusari, nisi per certas et legales accusatores et testes in præsentia archiepiscopi vel episcopi, ita quod archidiaconus non per-

B dat jus suum, nec quidquam quod inde habere debeat. Et si tales fuerint qui culpantur, quod non velit vel non audeat eos aliquis accusare, vicecomes requisitus ad id faciet jurare duodecim legales homines de visneto seu de villa coram episcopo, quod inde veritatem secundum conscientiam suam manifestabunt.

NOTULA 7. HOC DAMNAVIT.

Nullus qui de rege teneat in capite, vel aliquis dominicorum ministrorum ejus excommunicetur nec terræ alicujus eorum sub interdicto ponantur, nisi prius rex, si in terra fuerit, conveniatur, vel justitia ejus, si extra regnum fuerit, ut rectum de ipso faciat, et ita ut quod pertinebat ad curiam regiam ibidem terminetur, et de eo quod spectabit ad ecclesiasticam curiam ad eandem mittatur ut ibidem terminetur.

NOTULA 8. HOC DAMNAVIT.

De appellationibus, si emerint, ab archidiacono debent procedere ad episcopum et ab episcopo ad archiepiscopum; et si archiepiscopus defuerit in justitia exhibenda, postremo ad regem est perveniendum, ut præcepto ipsius in curia archiepiscopi controversia terminetur, ita quod non debet ulterius procedere absque assensu regis.

NOTULA 9. HOC DAMNAVIT.

Si calumnia emerit inter clericum et laicum, vel e converso de ullo tenemento, quod clericus velit ad eleemosynam attrahere, laicus vero ad laicum feodum, recognitione duodecim legalium hominum per capitalis justitiæ regis consuetudinem terminabunt, utrum tenementum sit pertinens ad eleemosynam sive ad laicum feodum, coram ipsa justitia regis. Et si recognitum fuerit ad eleemosynam per-

tinere, placitum erit in curia ecclesiastica. Si vero ad laicum feodum, nisi ambo de eodem episcopo vel barone advocaverint, in curia regis erit placitum. Sed, si uterque advocaverit de feodo illo eundem episcopum vel baronem, erit placitum in curia ipsius, ita quod propter factam recognitionem saisinam non amittat, qui prius saisitus fuerat, donec per placitum diratiocinatum fuerit.

NOTULA 10. HOC DAMNAVIT.

Qui de civitate, vel castello, vel burgo, vel dominico manerio regis fuerit, si ab archidiacono vel episcopo de aliquo delicto citatus fuerit, unde debeat eis respondere, et ad citationes eorum satisfacere noluerit, bene licet eum sub interdico ponere, sed non debet excommunicari, priusquam capitalis minister regis loci illius conveniatur, ut iustitiet eum ad satisfactionem venire. Et si minister regis inde defecerit, ipse erit in misericordia regis, et exinde poterit episcopus ipsum accusatum ecclesiastica iustitia coercere.

NOTULA 11. HOC TOLERAVIT.

Archiepiscopi, episcopi, et universæ personæ regni, qui de rege tenent in capite, habeant possessiones suas de rege, sicut baroniam, et inde respondeant iustitiis regis et ministris, et sequantur et faciant omnes rectitudines et consuetudines regias; et sicut cæteri barones debent interesse iudiciis curiæ regis cum baronibus, usquequo perveniat in iudicio ad diminutionem membrorum vel ad mortem.

NOTULA 12. HOC DAMNAVIT

Cum vacaverit archiepiscopatus, vel episcopatus, vel abbatia, vel prioratus de dominio regis, debet esse in manu ejus et inde percipiet omnes redditus et exitus sicut dominicos. Et cum ventum fuerit ad consulendum Ecclesiæ, debet dominus rex mandare potiores personas Ecclesiæ, et in capella ipsius debet electio fieri assensu regis, et consilio personarum regni, quas ad hoc faciendum vocaverit. Et ibidem

A faciet electus homagium et fidelitatem domino regi, sicut ligio domino de vita sua, et membris, et de honore suo terreno, salvo ordine suo, prius quam sit consecratus.

NOTULA 13. HOC TOLERAVIT.

Si quisquam de proceribus regni diffortiaverit archiepiscopo vel episcopo, vel archidiacono de se vel de suis iustitiam exhibere, rex debet iustitiare. Et si forte aliquis diffortiaret domino regi rectitudinem suam, archiepiscopi et episcopi [et archidiaconi debent eum iustitiare, ut regi satisfaciat.

NOTULA 14. HOC TOLERAVIT.

Catalla eorum, qui sunt in regis forisfacto, non detineat ecclesia vel cæmeterium contra iustitiam regis, quia ipsius regis sunt, sive in ecclesiis, sive extra fuerint inventa.

NOTULA 15. HOC DAMNAVIT.

Placita de debitis, quæ fide interposita debentur, vel absque interpositione fidei, sint in curia regis.

NOTULA 16. HOC TOLERAVIT.

Filii rusticorum non debent ordinari absque assensu domini, de cujus terra nati esse dignoscuntur.

Singulis vero damnatis his mox singulas damnationis suæ causas subjecissem, nisi quia cuius vel modicam sacrorum canonum habenti experientiam statim in primo auditu notissimæ sunt.

Facta est autem prædictarum consuetudinum et dignitatum regiarum recordatio ab archiepiscopis, episcopis, comitibus, baronibus, nobilioribus et antiquioribus regni, apud Clarendunam, quarto die ante Purificationem sanctæ Mariæ Virginis, domino Henrico filio regis cum patre suo ibidem præsentem.]...

Hæc ultima, uncinis inclusa, ex quadrilogo edidi: nam codex Avratensis imperfectus est post voces « archiepiscopi et episcopi. » At codex collegii Corporis Christi ne librum quidem Melorum ad finem perducit, sicut in initio, ita et in fine mutilus et lacerosus.

EPISTOLÆ

HERBERTI DE BOSEHAM

IN PERSONA S. THOMÆ CANTUARIENSIS ET ALIORUM SCRIPTÆ.

EPISTOLA PRIMA [Ad.....]

[Deest initium, uno aut pluribus foliis e cod. C.C.C. Cantabrig. amissis]..... [dis]cretio tua, serenissime consul. Detracto igitur hæc epistolæ solemnæ illo rhetoricorum ornata, in hoc tenui sim-

Dplicis eloquit schemate me gloriæ tuæ oculis præsumpsi ingerere, præsertim cum talia refractur, quæ tuum sicut spero delectabant auditum. Nam, cum sæcularium et maxime divinarum historiarum utriusque legis multam tibi scientiarum